

ดนตรีพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ทักษะดนตรีไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

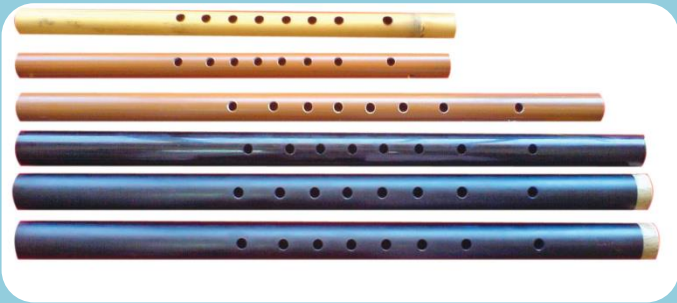
๑. ร้องเพลง เล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวง โดยเน้นเทคนิคการร้อง การเล่นการแสดงออก และคุณภาพเสียงได้
๒. อธิบายเหตุผลในการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบดนตรีในการสร้างสรรค์งานดนตรีของตนเองได้
๓. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้
๔. นำเสนอ หรือจัดการแสดงดนตรีที่เหมาะสม โดยบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มศิลปะได้
๕. บรรยายวิวัฒนาการของดนตรีแต่ละยุคสมัยได้

วิวัฒนาการของดนตรีไทยในแต่ละยุคสมัย

สมัยสุโขทัย

- มีการนำดนตรีมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ทั้งในราชสำนักและประเพณีของราษฎร
- ชาวเมืองมีเครื่องเล่น มีอิสระเสรีที่จะแสดงออกในเรื่องราวของบทเพลงและดนตรี มีปรากฏอยู่บนหลักศิลาจารึก

สมัยอยุธยา

- เครื่องดนตรีรับช่วงมาจากสมัยสุโขทัย มีการพัฒนาสร้างเครื่องดนตรีขึ้น มีครบเกือบทุกประเภท
- เพลงภาษา เป็นเพลงไทยที่มีสำเนียงของชาติต่างๆ มักใช้บรรเลงประกอบตัวละครตามเชื้อชาตินั้นๆ

สมัยรัตนโกสินทร์

- สมัยรัชกาลที่ ๒ ดนตรีไทยเจริญรุ่งเรืองขึ้น พระองค์ทรงส่งเสริมด้านวรรณคดีและการละคร ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนาและเรื่องรามเกียรติ์ขึ้น จนวรรณคดีเรื่องอิเหนาได้รับการยกย่องว่าเป็นกลอนบทละครที่ดีที่สุด
- สมัยรัชกาลที่ ๗ การบรรเลงดนตรีนิยมร้องรับเป็นเพลงเถาอย่างแพร่หลาย

ทักษะพื้นฐานทางดนตรีไทย

การขับร้องเดี่ยว

- การขับร้องคนเดียว ต้องมีความมั่นใจ สามารถสอดแทรกเทคนิคต่างๆ ในการขับร้องอย่างเหมาะสม

การขับร้องหมู่

- การขับร้องตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เน้นความพร้อมเพรียงเป็นหนึ่งเดียว
- การขับร้องให้ระดับเสียง ทำนอง จังหวะ การแบ่งวรรคตอนและการผ่อนลมหายใจตรงกันทุกคน

หลักการขับร้องเพลงไทย

การขับร้องประกอบการแสดง

- เป็นการบรรยายเนื้อเรื่องและการขับร้องประกอบลีลาท่าทางของผู้แสดง
- ต้องสอดแทรกอารมณ์ให้คล้อยตามไปกับเนื้อเรื่อง

การบรรเลงเดี่ยว

- การบรรเลงเครื่องดนตรีดำเนินทำนองขึ้นเดี่ยวร่วมกับเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ
- ผู้บรรเลงเดี่ยวต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ

การบรรเลงรวมวง

- การบรรเลงที่นำเครื่องดำเนินทำนองหลายๆ ชนิดมาบรรเลงรวมกันมีเครื่องกำกับจังหวะตามแบบแผนทางดนตรี
- ผู้บรรเลงต้องรู้หน้าที่ของเครื่องดนตรีที่ตนบรรเลง

หลักการบรรเลงดนตรีไทย

การบรรเลงประกอบการแสดง

- ใช้บรรเลงดนตรีประกอบการแสดงต่างๆ ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน โขน ละคร เป็นต้น
- ผู้บรรเลงต้องบรรเลงให้สอดคล้องกับลีลาท่าทางของผู้แสดงในแต่ละอารมณ์เพลงเข้าไป

สายขิม เส้นลวดทองเหลืองหรือสแตนเลสที่นำมาผูกยึดติดกับหลักขิมทางด้านซ้ายของผู้บรรเลง สำหรับใช้ไม้ตีกระทบลงไปให้เกิดเสียงต่างๆ

แก้มขิม แผ่นไม้ชิ้นที่อยู่ด้านบนของตัวขิมทั้งด้านซ้ายและด้านขวามีลักษณะแบน สำหรับปักหลักยึดสายและเป็นหลักสำหรับร้อยสายเวลาหมุนปรับเสียงที่เรียกว่า “เทียบสาย”

ฐานนมและนม

ฐานนม คือ ไม้ส่วนที่ตั้งขึ้นรองรับนม ฐานนมนี้เมื่อติดนมด้านบนเรียบร้อย จะมีลักษณะคล้ายกำแพงเมือง ส่วนนม คือ วัสดุที่ตั้งขึ้นสำหรับรองรับสายแต่ละชุด

หลักยึดสาย

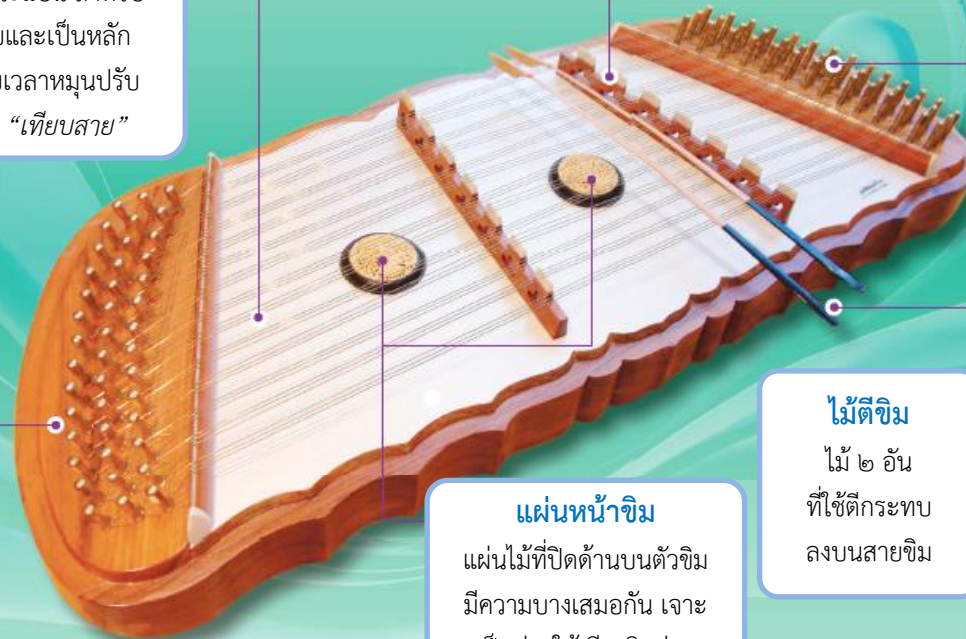
วัสดุที่กลึงเป็นรูปร่างคล้ายตะปูหลักที่อยู่ด้านซ้ายเป็นหลักสำหรับยึดสาย ส่วนหลักที่อยู่ทางด้านขวาจะเจาะรูสำหรับใส่สายเพื่อหมุนปรับสายให้เกิดเสียงสูง-ต่ำ

ไม้ตีขิม

ไม้ ๒ อันที่ใช้ตีกระทบลงบนสายขิม

แผ่นหน้าขิม

แผ่นไม้ที่ปิดด้านบนตัวขิม มีความบางเสมอกัน เจาะเป็นช่องให้เสียงขิมผ่านออกมาเรียกว่า “ช่องเสียง”

หลักการและวิธีการจัดแสดงดนตรีไทยในวาระต่างๆ

หลักการจัดแสดงดนตรีไทย

การจัดแสดงดนตรีไทยเพื่อประกอบพิธีกรรม

การจัดแสดงดนตรีไทยเพื่อประกอบการแสดง

การจัดแสดงดนตรีไทยเพื่อการแข่งขัน

การจัดแสดงดนตรีไทยเพื่อความรื่นรมย์ใจ

หลักการและวิธีการจัดแสดงดนตรีไทยในวาระต่างๆ

วิธีการจัดแสดงดนตรีไทยในวาระต่างๆ

1

การเลือกวงดนตรี

- ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการแสดงว่ามีวัตถุประสงค์ใด ในพิธี หรือพระราชพิธี

2

การเลือกบทเพลง

- การบรรเลง หรือการแสดงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ ต้องเลือกวงดนตรีและเลือกสรรบทเพลงที่จะใช้บรรเลงให้ถูกต้องเหมาะสม

3

การเลือกและจัดเตรียมสถานที่

- ควรพิจารณาตำแหน่ง หรือสถานที่ที่จัดแสดง ไม่อยู่สูงหรือต่ำเกินไป ควรอยู่ในจุดที่ผู้ฟังสามารถมองเห็น ได้ยินเสียงการบรรเลงได้อย่างทั่วถึง

4

การเตรียมบุคลากร

การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ

การจัดรายการแสดง